

SLOVENSKI NAROD.

Izbaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje, za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrstopenne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Cilji „pravne“ stranke.

x. Iz *Slov. Štajerja* 12. jun.

Kdor je naše domače zadeve in tek naše najnovejše politike mirno opazoval, dajavši si račun o različnih dveh programih slovenske stranke in njenih izjavah, temu nij teško provideti uže zdaj ves nasledek tega prepira. Konec njega bode: popolni moralni in politični propad „pravne“, ali kakor se tudi zove, „državopravne“ stranke tako avstrijske sploh kakor slovenske posebej.

Opazovalcu dnevne politike usiljuje se od dne do dne bolj prepričanje, da reakcionarna stranka zopet povzdiguje svojo drzno glavo na Francoskem, v Rimu, v Avstriji, in — na Slovenskem. Cilj njeni je „tabula rasa“ vsega modernega, kar si je človeštvo tako na polji vednostij kakor na polji politike in družbinskega življenja po krvavih in nekrvavih borbah vstvarilo. Za to se ta stranka ne briga, kaj bi se na mestu sedanjega državnega in družbinskega življenja postavilo; to jej je deveta briga; „apres nous le déluge“ (naj pride za nami, kar hoče), samo sedanje stanje naj se poruši — to je geslo in poslovica, a ravno to bode tudi gotovi pogin te stranke, tem hujši pogin, čem silnejši bodo njeni napor! Absolutizem vladarja in cerkve je ideal te reakcionarne stranke; zato ne slišiš več iz njenih ust besede „ustav“ (razve porogljivo); zato se (po primeru absolutistične dobe) ne briga več za narodno politiko, nego je zamejuje črez bord kot nekakov nadležni balast; zato si vstvarja navlašč takove državo-

pravne programe, v katerih za žive narode (naj so ti Nemci, Lahi ali Slavjani) nij več mesta; zato se ozira v zgodovini nazaj, v one temne čase, ko je še maloktero ljudstvo imelo kaj pravice, nego je vladal debeli absolutizem; zato kuje si takov „historični“ program, o katerem je ta stranka naprej osvedočena, da se ne dá izvesti, ampak tem leže pahne vso našo državo absolutizmu v roke. Tako računi kratkovidna reakcija, koja ne vidi, da se je svet okolo in okolo ves spremenil, in da je parlamentarizem „zlo“, brez katerega več vladati nij mogoče. Doslednost in nujnost napredovanja previdel je daljni Japan, samo naši Kitajci še o tem v temi tavajo!

Odkod izvira začetek te stranke po Slovenskem? — Iz dveh vzrokov: iz osebnega mrženja dveh, treh osob in iz tega vzroka, ker „Narodova“ stranka ne išče vsega spasenja v prevagi verstva, ampak išče spas in korist našega naroda v pametnej politiki, v katerej se združujejo vsi interesi narodov in države. Odtod lahko umevna razlika v dosezanji končnega cilja: narodnega blagostanja.

Naj se ne zabi: glavni početnik „pravne stranke“ slovenske je „Slov. Gosp.“ To nij slučajno. Videvši, da „posvetnjaki“ ne hodijo po komandu jegovega urednika, da je ta osamljen, da „mlajši“ nečejo z njim po jegovi cesti hoditi, da so vsi jegovi poskusi brez uspeha, — razsrdil se je „Gospodar“ in — šel med nemške federaliste.

Drugi razlog k vstvarjenju „pravne“ stranke na Slovenskem je zgola — osobno mrženje nekaterih narodnih mož v Ljub-

ljani. Kak je hotel A (narodni program), nij pa hotel B; odtod je prišlo, da se je B tretjemu (pravnej avstrijske stranki) raji udal, nego domačej, narodnej stranki. To je tudi — politika, samo ona „starega testamenta“: „Ako ti pojdeš na desno, pojdem jaz na levo“ itd. Daljni razvoj obeh strank je znan. „Stari“ so zapustili „narodni program“ in uskočili v — reakcionarski, nenarodni tabor! Setev solnogradskih mislonarjev zori za tisoči let! Naši držé z nemškim blagovestnikom, izdajavši svoja slovenska blagovestnika Cirila in Metodija; lokavi Bajuvarec jim je več nego blagodušni Jugoslavjan! — — —

Kako daleč segata strast in zaslepljenost „pravnih“, kaže uvodni članek v „Slov. Gosp.“ št. 24 pod napisom: „Program ali brezumje? (I)“ Odgovorimo temu „vedežu“ z našim „brezumjem!“ Pisatelj piše o narodnem programu: „Kdo bi tajil, da je prvi (narodni program) postavljen na podlagi zdrave pameti in naravnega prava, izvrsten in krasen, rekel bi: ideal Slovenca.“ — Vprašam: zakaj ga potem pisatelj imenuje „brezumje“? — Samo „sedaj“ ne smemo obešati tega programa „na veliki zvon“, pravi nadalje pisatelj. — Zakaj ne zdaj? ako smo ga že tolikrat obešali? Čemu bi se svojega „ideala“ sramovali? Saj nij kakošna „skrivna ljubica“, katere bi se nam trebalo sramovati? Odkrito delati politiko, nij sramota, nego častno. — Od kdaj bi koroški in štajerski „deželski zbori“ imeli živотно in smrtno pravico nad nami Slovenci, ne vem; to pa vem za gotovo, da nam članek 19. „tem. zak.“ daje pravico

Listek.

Plašč.

Obraz iz uradniškega življenja v Petrogradu.

(Ruski spisal Nik. Vas. Gogol; poslovenil L. Gorenjec-Podgoričan.)

(Dalje.)

Naposled — ko sta se bila nagovorila, ali boljše rečeno: namolčala in vsak svojo cigaro zapalila, sedeča na jako mehkem blazinjaku, naposled je bliskoma, kakor bi se bil stoprv opomnil, dejal sekretarju, ki je bil vstavil se s spisi pri durih: „Dejte, tam-le stoji, kakor se mi zdí, neki uradnik; recite mu, da smé stopiti noter.“ Ko zagleda mirno osobo Akakija Akakjeviča in njegov ostareli vicmundir, obrne se vá-nj takoj in povpraša: „Kaj bi radi?“ — a vprašal je s prodkim glasom in trdim, katerega se je nalašč učil popreje doma v sobi pred zrcalom, — učil se ga teden dni popreje, predno je prejel svoj dotični urad in generalstvo. Akakij Aka-

kjevič je uže sicer bil vés ponižen, poleg tega pa je še malo potožil se, in kakor je mogel, kolikor je jezikova svoboda pripuščala, oznanil je, pa še več, nego druga pota v svojo vést nanesil tiste besedice: to — povedal je, da je plašč bil do čela nov, torej — da je nečloveški oropan, in da je k njemu pribežal v zavetje, da bi sè svojim upljivom nekako to-le... pisal „obrpolicijmajstru“ ali komu drugemu, ter dobil mu plašč.

Generalu se je to, Bog zna, zakaj, domače zdélo. „Ali vi gospod,“ — napal ga je ostro, „ne znate vljudnosti? Kamo ste stopili? ali ne znate reda? O tem bi najpopreje bili morali spisati prošnjo do urada, prošnja bi bila šla k stolonačelniku, od stolonačelnika k prvostojnemu oduelku, potlé bi jo bil dobil tajnik, a sekretar bi jo bil izročil meni.“

„Ali Vaše Prevoshoditeljstvo,“ — dejal je Akakij Akakjevič; rad bi bil po moči ojačil svoj dah o navzočnosti; čutil je, da se strasno poti. „Jaz sem Vašemu Prevo-

shoditeljstvu drznil se napotje delati zato, ker tajniki to-le... neradi kaj učinijo...“

„Kaj?! kaj?! kaj?!“ — čudila se je znamenitejša osoba, „kde ste se navzeli takovega sanjarstva?! Kaka vpornost do prvostojnikov in oblastij se razširja mej mladim svetom?!“ Znamenitejša osoba, tako je podoba kazala, nij zapazila, da je Akakij Akakjevič uže blizu petdesetak; ko bi ga bil kedo mogel imenovati mladega človeka, moglo bi se bilo to zgoditi le ozirno, to je: oziroma na takega človeka, ki je uže bil sedemdesetak. „Ali znate, komu to pravite?! ali véste, kedo stoji pred vami?! ali umejete to, umejete?! vprašujem vas!“ — topotnil je z nogu in tako povzdignil glas, da bi tudi koga drugega bila prevzela groza, ne le Akakija Akakjeviča.

Akakij Akakjevič je bil do cela zmočen: jel je vehrati, tresel se je po vsem životu, nij mogel ni stati; ko bi ga služniki ne bili zadržali, zgrudil bi se bil na tla. Odnegli so ga, ker je bil skoro v nesvesti si; zname-

samodoločbe, ne samo jezika, nego tudi politike. Saj brez tega prava vse drugo nič ne velja. — Sklicovanje na Čehe in Poljake je prazno: 1) ker so Čehi z našim narodnim programom, kar je uže bilo dokazano, složni; 2) ker Poljaki niso „državopravniki“ ali pripadniki „reakcionarne“ stranke, kar so v Lvovu in uže na Dunaji izrekli. — Da pak od Nemcev (tako liberalnih, kakor reakcionarnih) nemamo nič za našo narodno idejo — in brez te nijsmo narod — upati, potrjuje pisatelj sam. Zato je „pravni“ program odpad od narodne stranke, in sam od sebe sojen.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 16. junija.

Minister **Stremayr** je razposlal okrožnico deželnim načelnikom o zadevi odstavljenega šolskega nadzornika Bobies-a v kateri pravi: Nedavni odpust nekega okrajnega šolskega nadzornika dal je povod k agitacijam in demonstracijam, na katere moram opozoriti, ker se mi v interesu discipline, javne službe, kakor pojdinih soudov učiteljstva samega potrebno zdi, onim z vso odločnostjo nasprotovati. Bil je oni šolski nadzornik odstranjen, ker se je pri javni izjavi predstavljal, ki nij samo pravno veljavnost ene mojih naredeb ometavala, nego naravnost k nepokorščini proti njej spodbujala. ... Ker je moja neovrgljiva dolžnost, da ne pustim take zanikernosti v disciplini vkoreniti se, bil sem prisiljen, krepko delati, celo neodvisno od prašanja, ki je postalo predmet one neopravičene kritike. ... Vprašanje verskih vaj je že odločeno po z državnim zborom zedinjenjem ustavnega zakona. Niti besede teh zakonov, niti njih iz obravnav državnega zbora govoreči duh daje o tem dvombe, da je bil dobro preudarjen sklep postavodajstva, ne odločiti se za brezkonfesijske šole, versko odgojo mladine ne kot šoli tujo, le kot notranjo cerkveno zadevo izreči, nego naredbe upeljati, ki dajo poročstvo za to, da sicer šola ne bi več bila pod višjim vodstvom cerkvenih uradov in se poduk v svetnih predmetih vsakemu cerkvenemu uplivu odtegne, da pa veronauk in verske vaje pod višjim vodstvom konfesionelnih organov in pod najvišjim nadzorništvom države delajo dopolnilni del poduka in odgojstva na javnih ljudskih in srednjih šolah. ... Zapovedano nadzorovanje šolske mladine pri pobožnih vajah po učiteljih ne more biti za te kot verska vaja, nego le izpolnovanje dol-

žnosti, disciplino, kakor pri drugih zbiranjih mladine, vzdržavati. ...

Ogerska država bi tudi rada imela svojo nacionalno banko s pravico, izdavat bankovce, posebno sili na to levica. Poslanec Simonyi stavlja je predlog na ustanovljenje take banke. Temu nasprotuje finančni minister Kerkapolyi, kateri se pogaja z nacionalno banko na Dunaji, da bi povečala dotacijo za Ogersko. Minister upa kmalu in srečno rešiti bankino vprašanje. Zato je v poslednji seji ogerskega državnega zbora prosil Simonyi-a, naj odloži podpiranje predloga glede ogerske banke. Simonyi izreče, da on to stori, ako vlada na se vzame odgovornost za nasledke. — Postava o razvojničeni vojniške granice je bila v isti seji sprejeta. Potem je minister notranjih zadev naznanjal, da je baron Majthenyi od svoje službe odstavljen. Z ozirom na prošnjo iz Novega Sada, katera se pritoži proti baronu Majthenyi-u, da je on nekega novosadskega meščana v zapor dal, naloži državni zbor ministru notranjih zadev, da mora to stvar na tanko preiskati.

Vnanje države.

Ruski car Aleksander baje ne pojde v Italijo, ker je cesarica v Rimu že ozdravela. — V srednji Aziji Rusi uspešno napredujejo. 11. maja je prišel general Kaufman s svojim oddelkom do Amu Darju. Naslednji dan je premagal Kivane ki so šteli kakih 3500 mož, ter je zapodil v beg. General Verevkin je 20. maja vzel Kungrad, do katerega mesta gredo tudi ruske ladje po Amu Darji. Angleško namestništvo v Indiji je dobilo celo telegram iz Kabula od 8. t. m. ki pravi, da so Rusi tudi Urgendž že vzeli. Po tem takem morajo sedaj že v srcu Kine biti.

Ruska vlada je prepovedala Ruskinjam, študirati dalje na univerzi v Cirihi, iz moralnih in političnih razlogov, pravi vladni list. Švicarski listi se zaradi tega hudujejo nad rusko vlado, in mlade učenjakinje so baje tudi izrekle, da ne ubogajo. Sicer ima pa Rusija univerze tudi doma, in stori sploh, kakor je znano, veliko več za izobraženje ženskega spola, nego zapadne države. Po vsej Rusiji so ženske gimnazije, in samo na petrogradski univerzi študira do 100 ruskih gospodičin medicino.

Poskus nove **francoske** vlade, korumpirati javno mnenje s podkupovanjem in zatiranjem neodvisnih listov, je vzbudil povsod na Francoskem veliko nejevoljo, pa zaničevanje do vlade, ki se imenuje „moralna“ in „vlada reda“, pa se vendar poslužuje takih sredstev. Narod je bil poprej uže radoveden, kakšen bode izid Leperéjeve interpelacije, ter je v jutro, ko se je imela razpravljati, v ve-

liki množici zbral v Verzajlu. Mac Mahon je baje svoje začudenje izrekel nad tem, kako da se francoski narod še briga za politiko. Ko se je seja začela, vlada še nij dobro vedela, da ima Gambetta famozno ministerijalno okrožnico v žepu. Minister Beulé je bil pač dobil neki sled, a vodja tiskovnega oddelka v ministerstvu, Pascal, se je tolažil s tem da je bila okrožnica pisana chiframi, ter je ponudil za omenjeni slučaj svoj odstop. Ko je Gambetta začel okrožnico brati, so bili monarhisti silno osupnjeni. Minister Beulé se je skazal kot pravi govorniški revež, tako da so se mu celo na desnici smejali. Nova vlada je stala v vsej svoji nagoti na odru. Nekateri boljše poštteni monarhisti so hteli z levico vred proti vladi glasovati, in le s težavo jih je odvrnil Rouher od tega. To in pa zdrževanje nekaterih poslancev levega središča ki niso glasovali, je pomagalo vladi do njene Pirhove zmage z revno večino. A kompromitirana je tako, ba je Beulé postal nemogoč v ministerstvu.

Hrup o prvi okrožnici še nij potihnil, in že prinašajo „Soir“ in drugi listi vest o neki drugi okrožnici do prefektov, kako da naj obdelujejo ljudi za prihodnje volitve. Vidi se, da je vlada skrbna na vsako stran. A kje ostane tu značajnost, kje svoboda?

V Lijonu izvoljeni poslanec Ranc je dejan od novega ministra pravosodja, Ernoula, v obtožni stan, ker je bil nekaj časa ud pariške komune.

Špansko republiko je zadela velika izguba. Ministerstvo Figueras-Castelar, ki je 9. junija zopet prevzelo ta častni posel, je odstopilo še isti dan, ker se nij moglo zediniti o denarstvenih vprašanjih, niti o načinu, kako se ima zatreti nepokornost v armadi in vstaja Karlistov. Skušeni domoljub Figueras se je podal na deželo, Castelar pa baje ostane še v kortesih. Oba moža sta se menda že naveličala brezuspešnega boja z velikanskimi financijelnimi in drugimi težavami, katere je podedovala republika od prejšnjih vlad. Kortesi so izvolili na to Pi y Margala za predsednika vlade, ki je tudi sestavil novo ministerstvo, ter poudarjal, da si bode vlada energično prizadela, da zatara vse nepokoje in ohrani red. Minister vnanjih zadev Muro, je izrekel, da bode nadaljeval politiko svojega prednika. Sicer je baje novo ministerstvo napravilo dober vtis; red v Madridu in drugod se je povrnil, tudi v Kataloniji se je vpeljala zopet disciplina. Kortesi bodo sedaj takoj izdelali meje posameznih zveznih držav, iz katerih bode obstala Španija v prihodnje.

Nemški državni zbor bode dovršil le še najpotrebnejše reči, ker je zmirom v nevarnosti, da ne bi mogel sklepati zaradi pomankanja poslancev. Zato je odložil novo

nitejša osoba pak je bila zadovoljna, zato ker je nastopek presežal nje nado, in do čela pijana vsled domišljije, da njé beseda ima to moč, da človeka pijani, gledala je po strani svojega prijatelja, ker bi bila rada izpoznala, kako on pazi na to; a samoljubo je videla, da je prijatelj vés očit in da je skoro tudi njega uže strah.

Kako je bil odšel po stopnicah, kako prišel na ulico, tega nij pomnil ubogi Akakij Akakjevič, nij čutil ni roke ni noge. Še nikoli, vse njegove žive dni ga nij tako oštel noben general, a celó tuj. Šel je pol odprtih ust o žvižgajočem vetru po ulicah, nij mogel vzdržati na tlaku; veter je petrogradske navadi vlekel vá-nj z vseh štirih strani, iz vseh ulic. Kmalu je imel vse suho grlo, ako je bil prišel domov, nij mogel spregovoriti nobene besede, vés je bil utrujen, zato je legel v posteljo. Tako silno je časi pošteno kreganje.

Drugega dne se ga je bila lotila vročica. Vsled mogočnega petrogradskega vremena je bolezen napredovala urnejše, nego bi se bil

kedo nadejal, a ko je doktor bil prišel, prijel ga je za žilo, pa nij mogel učiniti ničesar drugega, nega odločil mu je nekake oklade, ali samo zato, da bolnik nij bil brezi do brotne zdravniške pomoči, sicer pa je povedal, da v poldrugem dnevu gotovo ugasne; obrnil se je v gospodinjo in rekel: „A vi, mati, ne obotavljajte se, dajte mu precej delati jelovo rakvo, hrastova bi njemu bila predraga.“

Ali je Akakij Akakjevič slišal ali ne te osodne besede o sebi, in če jih je čul, ali so upljivale ná-nj ali ne, ali je smililo se mu ali ne njegovo žalostno življenje — o tem nič nij znano, zato ne, ker je tista trenutja vročica kuhala ga. Kazali so se mu neprenehoma obrazi — drug od drugega čudnejši. Videl je Petroviča in priporočal se mu za plašč, pa z nekovimi zanjkami žugal lupežema, katera je zmirom trdil, da sta pod posteljo, in kmalu zaporedom gospodinjo klical, da bi zlođeja potegnila izpod postelje. Kmalu je vprašal, zakaj pred njim visi stari

kaput, ker ima nov plašč; kmalu pa se mu je zdelo, da stoji pred generalom in posluša strašno zmerjanje, zato je prosil: „naj prizanese „Vaše Prevoshoditeljstvo.“ A naposled je začel hudovati se: govoril je najčudovitejše besede, take, da se je stara gospodinja kar križala, zlasti ker popreje nikoli nij slišala ga, da bi bil tako klel kedaj; a tem čudovitejše je bilo to, ker je preklinjati začel vselej takoj po besedah: „Vaše Prevoshoditeljstvo“. Časi pa je govoril do čela brezismiselno, tako, da ga nij bilo moči nič umeti, le toliko je poznalo se, da se besede in misli zmeteno križajo o plašči zmirom.

Ubogi Akakij Akakjevič je umrl. Ni njegove sobe ni njegovih rečij nijso zapečatili, ker nij imel nikakoršnih dednikov; drugim pa je tudi malo ostalo dedšine, samo: zvezek peres, knjigo belega uradnega papirja, tri dvojice (pare) nogovic, dva ali trije gumbi so bili še, odtrgali so se mu bili od hlač, pa bralcem uže znani kaput. Kedo je dobil vse to, Bog zná, tega nij videl te po-

vojaško postavo, kakor tudi resolucijo poslanca Völka zaradi porotnih sodnij. V seji 13. junija je bil sprejet predlog poslanca Schulteja, da se mora sklicati zbor vselej v jeseni, pred drugimi zbori, ter dobiti takoj vladne predloge. Bismark je obljubil, da bo priporočil kralju Laskerjev predlog, da bo letos še ena sesija. — Znano famozno tiškovno postavo je tudi zvezni svet zavrgel. Bismark se je z njo zelo kompromitiral.

Dopisi.

Iz Sodražice 14. junija. [Izv. dop.] Dopisovati kakemu časopisu je dostikrat sitna in težavna reč. Če hvalim koga, nij to po volji njegovim nasprotnikom, in če je dopisovalec primoran koga po zasluženju očitno pograti, zameri se grajanemu in njegovi stranki. Pa vendar meni ne da vest, da bi mogel molčati, kako daleč smo že prišli, na potu, na pravičnem potu, katerega je nam pokazal naš svitli vladar sam. Začele so se homatije med narodi tako mereče, da mili naš slovenski jezik ne bi imel nobene pravice. Narodi so se obrnili do Njih veličanstva svitlega cesarja s prošnjo zavoljo direktnih volitev. Mi tudi. Kako pa čuva nad svojimi „podložnimi“ oko kočevskega c. k. paše g. Fladunga, to se je skazalo nad več osobami, katere je on k sebi poklical, izvothane po svojih še dosti zvestih županih, da jih je prav ostro pestil in se togotil nad njimi, govoreč jim: zakaj nijso poslušali njegove prepovedi, in so prošnjo do cesarja podpisavali. Potem ko jih je prav dobro ožehl, začela se je sodba. Nekateri je obsodil na več goldinarjev globe, ubožnejše pa kaznoval z zaporom. Med njimi so se eni pritožili na višjo vladu, a nijso nič, niti polajšila dobili. Tako je s slovenskim narodom in njegovimi pravicami.

Tudi od našega gospod Fajdiga ne morem zamolčati, kako je on in njegova pošta v redu. Pred nekim časom je prišel gospod učitelj od sv. G. v pošto uradnijo in zahteval eno nakaznico. Učitelj čaka, kdaj bode dobil zahtevano reč, pa nič nij. Po večminutnem čakanju se oglasi in vpraša, zakaj mu poštar ne da, kar zahteva. Ker se je hotel še bolj nestrpnega nemškutarja skazati, mu prinese v prvo zavitek, v drugo pa listnico. Ker pa učitelj nij potreboval ni zavitka ni listnice, ampak nakaznico, mu pravi: „mislite g. Fajdiga, da sem bedak, ako Vi meni ne donesete kar zahtevam, hočem jaz naznaniti

vesti pisatelj. Akakija Akakijeviča so odpeljali in pokopali.

Petrograd je ostal brez Akakija Akakijeviča — tako, kakor bi ga nikoli ne bilo v njem bilo. Izginilo je in izgubilo se bitje, ki nij imelo nobenega zavetnika, nobenega prijatelja, in ki nikomur nij bilo na mari, — da, katero nij na-se obračalo pozornosti prirodnemu motritelju, ki vendar ne zablja ni navadne mušice, temuč nabada jih na iglice in ogleduje z večalom (mikroskop); izgubilo se je bitje, ki je tiho trpelo uradniško zasmeševanje in brezi važnega vzroka pogreznilo se v jamo, — bitje, ki je vendar-le, da-si stoprv konci življenja, razvedril ga prijatelj v podobi novega plašča in trenotno razveselil njegovo žalostno življenje; bitje, na katero se je v življenju vsedala nestrpna nesreča, kakor se vsiplje na glave mogotcem tega sveta!..

(Dalje prih.)

Vas in Vašo pošto uračovanje glavni pošti.“ Ko pa vidi učitelj, da ne razume v Sodražici rojen nemškutar, mu reče: dajte meni „post-anvajsung.“ Oho! se nasmeja Fajdiga, temu pa se pravi „poštni nakaz“. Iz tega se vidi, kako da je dobro podučen pri poštnem uračovanju. —

Iz Trsta 14. junija [Izv. dop.] Bori se na Adriji hud boj proti Slovanstvu. Lahoni na vse kriphe hočejo zatreti naš živelj, kateri pa čem huje zatiran tem bolj se vzdiguje in klije. Nij dosta, da zatira nas magistrat v Trstu, isto je tudi v koperskem okraji, kjer si koperski župan velike pravice prisvojeva in veliko silo izvršuje. Po bližnji Istri, posebno v koperskem okraji se že precej zavedajo kmetje svoje narodnosti. Sosebno kmetje v Pasjivasi. Tu imajo fantje občne plese, kadar je v kakem kraju cerkveni semenj ali obletnica cerkvenega blagoslovljenja. Za dovoljenje se morajo pri koperskem županu pokloniti. Fantje radi plesišče z zastavami okinčajo; razume se, da posebno morajo kolikor mogoče slovenske barve zastopane biti in brez trobojnice se nič ne zgodi. Župan koperski pa, zvita lahonska glava, ko pridejo mladeniči za dovoljenje prašati, jim precej pogodbo stavi, da ne sme biti nobene slovenske zastave, in ako to obljubijo, morajo se tudi podpisati. Tako terorizira en Italianesimo naš ubogi narod na svoji zemlji. Koperska „inteligencija“ se teh plesov po deželi rada udeležuje. Če pa vidi slovansko trobojnico vihrati, že pri pogledu jo mrzlica strese.

—?— **Iz Dunaja** 13. jun. [Izv. dop.]*

Po novem volilnem redu od 2. aprila t. l. je spremenjena notranja situacija, in vsled tega politični položaj in razmerje državnih delov med soboj. Vsak, komur je mar za občni blagor in za svojo ožjo domovino, mora se vprašati, kako je s privrženci naše stranke v Avstriji? Bodemo v neogibljivi borbi za svoje narodne in politične pravice našli podpore, koliko in pri kom? To velja ravno tako za Češko in Moravsko, za Gališko, Silesko, za slovenske dežele, kakor za tirolske Nemce, za Vorarlberg in celo za gornjo Avstrijo. Nobena dežela, nobena politična ali narodna skupina ne more zdaj sama za se in po svoji moči kaj koristnega ali dobrega učiniti, kjer gre za pospeševanje skupnega blaga.

Kakor nemški, v Avstriji prebivajoči, pa k Prusiji nagnoti se centralisti v svoj prid tirajo centralizacijo, to je, posiljenje države, in v ta namen vso politično strankarstvo morajo na strani pustiti in kot složna falanks skupaj stati; ravno tako je treba in naša dolžnost, da se vsi nasprotni anticeutralistični faktorji združijo, ne glede na druge politične razločke, kateri jim pristujejo za daljše životne namene. Vsi anticeutralisti se morajo zediniti o umni taktiki in potem solidarno postopati.

Samo na ta način je mogoče, da se protivniki sedanje vladne sisteme združeni iz vseh avstrijskih dežel kot ena velika federalistična (ne prusofilna) stranka dvoru predstavijo, kot stranka, katere je po statistiki v veliki večini v Avstriji in se mora kot taka smatrati.

Ta morebiti predolgi uvod mojega dopisa naj zagovarjam s tem, da menim, da

*) Od nemškega federalista.

ste tudi pri vas enakih misli, to je, da vsaka stvar, katere zadevuje politiko, nas proticentraliste ali federaliste enako zanima.

Na Češkem je neodločnost, kako ravnati nasproti novemu položaju, izginila in kakor se sliši, nadvlada mnenje, da bode treba udati se sklepom, katere bode storila večina federalistov pred početkom državnega zbora. Ta vest, da pridejo federalisti v državni zbor, je hudo preplašila dunajske centralistične liste. „Narodni listy“ v Pragi so na to merili in precej pride glavna sleparica „N. Fr. P.“ in vabi vse centraliste pod zastavo starih. To nam jasno kaže, kako bi složno postopanje nasprotne stranke prekrižalo namere sedanjih mogotcev.

Prav neprilčno je tej kliku pismo starega Palackega v „Reformi“, v katerem centralistom grenke resnice pove glede njihovega gospodarjenja na političnem polju. Posebno njihova teoretična svoboda brez pravočutja je enaka nagonu razbojnika, ki vse vzame, kar je tuje in kar se njemu svobodno dozdeva. Centralisti na to izjavo nijso odgovorili.

Na Gališkem ima federalistična stranka večino; pa vlada hoče skušati, po Rusinih in židovih za se glase pridobiti, kar se jej menda pa ne bode posrečilo.

Tukaj na Dunaji se je tednik „Sonn- und Montags-Zeitung“ na čelo stranke postavil, katere se imenuje „federalistično-demokratsko“. Sploh ima pri prihodnjih volitvah demokratična stranka najboljše čase, da zmaga.

Borzna kriza še zmirom nij končana. To nij družega, nego izrodek centralistične sisteme, kateri, ako hoče živeti, ne more pogrešati takega „Schwindel-na“.

Iz Hrvatskega 15. jun. [Izv. dop.] „Krach“ na dunajski borzi je zagnal svoj vtopilni val tudi v našo zemljo. Naši Krösusi love se v tej splošnej povodnji za vsako tudi naj manjšo bilko. „Sauve qui peut“ se tudi pri nas strahonosno razlega. V Zagrebu je že več kupčijskih hiš se podrlo. Pad več drugih se pa še od dne do dne pričakuje. Govori se, da je Zagreb vsled borznega „posip in praha“ za tri milijone goldinarjev siromašnejši. Če dunajska državna banka našim denarnim zavodom v Zagrebu, Sisku in Oseku ne bi na pomoč priskučila bila, bi se gotovo že denes ta ali oni v prahu svoje ničenosti valjal. Zlasti oseška komercijalna banka se je baje že zelo nihala. Pri njej bi bili posebno naši deželni zakladi mnogo izgubili. Tedaj je nevarnost odvrnena. Czernatony se je v ogerskem drž. zboru grdo nad tem togotil, da so naši denarni zavodi posredovanjem avstrijskega finančnega ministra pomoč iz dunajske drž. banke dobili, in ne iz praznih rok ogerskega finan. ministra! Mi pa vzamemo denar, kakor Bismark, tam kjer ga najdemo. Lopov, ki ga tam vzame, kjer ga nij.

Izgledi na dobro letino so od dne do dne žalostnejši. Do sedaj se ne moremo z ničim drugim pohvaliti, nego z edinim senom Tega je letos res v ozibljivi, Trs pa, ki je druga leta o tem času že po polnem ocvetel, začinja stoprv sedaj cvesti. Grozdničev sicer nij premnogo nastavil, pa so inace veliki. Pšenice so na velikih krajih pokosili, ker se je baje, kakor mi je neki kmet rekel, v neko drugo travo prevrgla! Zimski ječmen se bode ta teden žeti začel, za dobrih deset dnij ka-

sneje, kakor navadno. Kuruze so srednje, pa se morejo še zmirom popraviti.

Kakor glede letine, so izgledi tudi glede nove nagodbe z Magjari od dne do dne žalostnejši. Naši v vsem popuščavajo, ali bolje rekoč, prisiljeni so popuščati. Pred našim občinstvom, poznavajočim teškoče sedanjega političnega položaja, so popolnem izpričani. Če je vse to res, kar se o novej nagodbi sliši in bere, se nova nagodba ne bo od Rauhijanske leta 1868 v mnogem razlikovala. Kaj bo neki naš sabor na to rekel?! Naše nadeje, ki so še pred nekimi dnevi v najlepšem cvetju bile, začele so vidno veneti. Z vsako novo vestjo iz Pešte, pade list za listom iz njih. Naravno, da je naše javno mnenje v očigled tega, duhom klonulo. Konec državnopravnih pogajanj pričakuje se stoprv za kakih četrnajst dni. Že je bilo razglašeno, da so se v vsem pogodili in složili, in sedaj se končen sklep spet odlašja. Magjari se še niso dosta naše popustljivosti nadržli, sedaj še preostavše drobtinice pobirajo. Škoda, da Mankančeva stranka nima svojega lista, sedaj bi nam mnogo koristil. „Obzor“ je strašno pohleven in postrežljiv postal. Strah, da ne bi s kako žal besedo dogovaranja motil, se ne bere samo med vrstami, ampak tudi črno na belem.

Domače stvari.

— (Občni zbor dramatičnega društva) je bil v nedeljo 15. junija. Volil se je nov odbor. Bilo je 56 glasov oddanih. Izvoljeni so: za predsednika gospod Peter Graseli, za blagajnika g. Žagar. V odbor so bili voljeni gg. prof. Pleteršnik, dr. Vošnjak, dr. Karel Bleiweis, prof. Erjavac, urednik Jurčič, dr. Zarnik, Fr. Levstik, J. Stritar, E. Gutman, J. Nolli. — Obširnejše poročilo podamo jutri.

— (Nasprotni kandidat dr. Vošnjaka.) Iz zaneslivega vira se nam poroča, da bode nasproti g. dr. Vošnjaku v celjskem volilnem okraji od nemškutarjev kandidovan g. Adam Lassnigg, usnjari in glavni stebler štirioglate usnjarske trdnjave v Celji. G. Lassnigg je že bil eno sesijo deželni poslanec v Gradci; usmilila se ga je tačas graška trgovinska zbornica. Pa mož se je sam odpovedal poslanstvu in nikdo ga nij pogrešal, kajti vso sesijo nij niti ene besede črhnil, držeč se nemškega pregovora: „Reden ist Silber, Sweigen ist Gold.“ Ako se hoče g. Lassnigg žrtovati, na prosto voljo mu dano; saj ne bode prvi nemškutarski kandidat, kateri je v Celji propal. Tieber, Possek dr. Wretschko so mu vredni predniki; če se jim pridruži še Lassnigg, pa je kvartet gotov.

— (V Šmarji) na Štajerskem so bili izvoljeni v okrajni odbor: za načelnika g. Iv. Andrluh, posestnik in župan v Šmarji; za odbornike: pooblaščenec barona Godelna Anton Nagi, c. kr. davkar v pokoji, Karol Jagodič, gostilničar in posestnik, oba v Šmarji, Jos. Fliegel Müller, posestnik fabrike za steklarnino v Loki, Andrej Zupanec, posestnik na Pristovi, Mihael Stumberger, posestnik v Senovici in Jos. Goleš posestnik in župan pri sv. Vidu. Prebivalstvo je s tem izidom popolnem zadovoljno, kakor tudi z volitvo drugih udov okrajnega zastopa,

ne pa tako narodnemu mnenju nasprotno misleča stranka, katera je s svojimi v smislu germanizovanja nasvetovanimi kandidati popolnem propala. Ako bi se vse volitve v okrajne zastope in v občinske zборе povsod in vselej tako vrstile v zadovoljnost naroda, potem bi slovenskemu posestniku ne bila več sila zaradi zanemarjene pravice enakopravnosti njegovega jezika v uradu tožiti. Živio dpmoljubni in narodni poštenjaki!

— (O štajerski eskomptni banki) raznašala se je poslednje dni po mestu govorica, da je ta banka po zdanji borzni krizi zadeta od silnih izgub in da vsled tega slabo stoji. Ker so mnogi ljudje na Slovenskem pri tej banki interesirani, povpraševali smo, kaj je na tem, in zvedeli, da tisti, ki so denar na obresti vložili pri banki, nimajo ničesa bati se.

— (Opravični svet banke „Slovenije“) je imel v nedeljo prvo sejo po volitvah. Ravnateljstvo se je na novo izvolilo in bodo odslej ravnatelji gg. dr. Karel Bleiweis, Šolmajer, Ivan Vilhar in Pirnat. G. dr. Zarnik se je že poprej odpovedal ravnateljstvu in stopi iz opravičnega sveta.

— (Procesije.) Pri procesijah zadnji četrtek in v nedeljo je bila gnječa po ulicah velika. Čudno pa je vsakako slišati pri procesiji vojaško godbo poskočnice iz Offenbacha igrati.

— (Iz Krke) se nam piše 14. junija: Živinska kuga je ponehala, vsaj se ne ve, ali je še kje kaka goved zbolela. Zdravnik je obljubil, da bo 18. t. m. zaprtija popolnem preč, in da vojaki gredo od kodar so prišli. Velika dobrota bo za vse prebivalce, kadar se to uresniči. Vojake imeti, ki domačega jezika ne razumejo, je težavno. — Včeraj je šel neki fant iz krške vasi v drugo, kake 5 minut oddaljeno. Ko je bil že na sredi pota, si domisli stražar, da to nij prav in kriči za njim, a ta ga nij mogel razumeti in gre svojo pot. Vojak ne nemaren napne puško in ustrelil. Fanta nij zadel, ampak eno žensko je ostrelil, da se je nekaj od strahu, nekaj zavoljo skleče rane na tla zgrudila.

— (Občni zbor Soče) v Rihenbergu se je preteklo nedeljo v najlepšem redu vršil. Navzočnih so šteli 42 drušvenikov in nad 80 poslušalcev, kar sicer nij veliko za javni shod; toda, kakor smo pozneje pozvedeli, so menili domači, da se smejo deležiti zbora samo društveni člani in tako je prišlo več Kraševcev nego Rihemberčanov. Zborovali smo v dvorani spodnje rihemberške grajščine, katero nam je gospod grof Lanthieri blagodušno v ta namen odstopil. Gospod grof sam je tudi počastil zbor s svojo navzočnostjo. Razprava obeh točk dnevnega reda je bila jako živahna in izgledno parlamentarična. Pri tej priliki se je zopet jasno pokazalo, kako naglo naše ljudstvo v tem oziru napreduje in kako lepo se razvija v javnem političnem življenju. Tabori in naši društveni zbori so k temu pač mnogo pripomogli. O prvi točki zastran prenapredbe naše občinske postave, je zbor sprejel to-le resolucijo: — „Deželni odbor naj predloži prihodnjemu dežel. zboru z ozirom na sedanje razmere in na podlagi dosedanjihkušenj izdelani načrt potrebnih prenapredb v občinskem redu za pokneženo grofijo goriško in gradiščansko. Tudi naj predloži državnemu zboru peticijo za prenapredbo dotič-

nih državnih postav (domovinska postava, poselski red) katere spadajo v njegov delokrog.“ Po na drobnem pretresanju zastran direktnih volitev državnih poslancev je pa soglasno obveljala sledeča resolucija: — 1. „Slovenski poslanec naj se držistarega slovenskega programa, kakoršnega je sprejelo slovensko ljudstvo na dosedanjih taborjih, to je: Zedinjena Slovenija, upeljava slovenskega jezika v urade in šole in sploh pospeševanje duševnih in materialnih koristij našega naroda.“ 2. „Naj postopa z državnopravno opozicijo, dokler škoda ne trpi narodni naš program.“ „Soča.“

Narodno-gospodarske stvari.

— C. k. deželna komisija za uravnavo zemljiškega davka v Gorici daje po §. 30 postave od 24. maja 1869 popravljenovo vrstilno tarifo (Classifications-Tarif) za goriško kronovino s tem na znanje, da okrajne cenilne komisije, občine in iz občinske zaveze ločeni posestniki potem tisti posestniki, kateri plačujejo v občini vsaj šesti del zemljiškega davka, morejo ugovore zoper to tarifo pismeno podati pri dotični okrajni cenilni komisiji v neprestopljnem roku šestih tednov, ki prične 19. junija 1873 in neha 31. julija 1873.

Vrstilna tarifa je razporežena pri občinskih uradih in okrajnih cenilni komisijah, da jo more vsakdo pregledati in pri poslednjih se tudi lahko pogleda v cenilni izdelek.

Popravek. V zadnjem poslanem g. Bavdeka naj se popravi tiskarska pomota 386 v pravo: 86 orolov.

Listnica opravištva. G. P. pri Slovenski Bistrici: Naša ekspedicija liste redno odposilja. Kriva je tedaj samo c. kr. pošta v Slov. Bistrici, ako Vam „Sl. Nar.“ redno ne dojde. Enake pritožbe dobimo tudi o c. kr. pošti v Metliki, da naročniki „Sl. Nar.“ o pravem času ne dobe. Ako se te nerednosti dotičnih c. k. pošt ne bodo odpravile, pritožili se bomo pri poštni direkciji.

Dunajska borsa 16. junija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	68 gld.	—	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	25	—
1860 drž. posojilo	99	75	—
Akcije narodne banke	969	—	—
Kreditne akcije	255	—	—
London	112	50	—
Napol.	8	98	—
C. k. cekini	—	—	—
Srebro	112	—	—

Javna zahvala.

Po sklepu upravne oblasti slavne c. kr. priv. avstr. državne železnične družbe se je zapuščenim vdovam in otrokom onih delavcev iz občine Žir, ki so 6. maja t. l. pri nesreči na železnici pri Pešti grozno smrt storili, 26. maja t. l. po pooblaščenici gosp. glavnem nadzorniku Hipolitu Wolfu in gosp. denarničnem pregledovalci Mešniku, v pričo gosp. c. kr. okraj. glavarja Antona Ogrinca in gosp. c. kr. sodnijskega pomagalca Nikodema Ravnikerja in podpisanega predstojništva občine Žir, znesek desetih tisoč goldinarjev razdelil.

V imenu zapuščenih vdov in otrok se podpisano predstojništvo slavni upravni oblasti c. kr. priv. avstr. državne železnične družbe za podeljeno podporo zapuščenim vdovam in otrokom ponižno zahvaljuje; ob enem pa tudi druge na trupu več ali manj poškodovane — če ne od družega, že od straha, ki človeku vse ude prešine, da se ga vsakovrstne boleznipolastijo — kateri, ki so prej korenjaki bili, zdaj za nobeno rabo niso, upravni oblasti sl. c. kr. priv. avstr. državne železnične družbe priporoča.

Predstojništvo občine Žir.

Franc Blažič, l. r. župan.

(158—1)